

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

18. An si Dominus consentiat in matirmonium servi persona liber a
ignorante, servus acquirat libertatem ? Idem dicendum est, si Dominus
ancillam in uxorem tradat, homini libero seruitutis non ignaro, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

Et in ea, que hic seruus post fugam acquirit, Domino acquiritur? Ex part. 7. tr. 7. Ref. 13.

§. 1. **A**D hoc dubium sic respondet Machadus de perfect. Confess. tom. 2. lib. 6. part. 7. t. 1. 3. docum. 9. n. 4. Si quando el señor sollicita, e impone necesidad a su esclava pora que pegue con el, consiga libertad, no consta expresamente del Derecho. Con roro es lo comunmente sienten los Doctores, que en tal caso puede ella con buena conciencia huirse de su señor, e tratarse como libre, o pedir ante la injusticia que la venda. Si bien otros Autores Classicos fundados en la ley que trata de esta materia desenden, que puede en tal caso la esclava de quien ha usado mal el señor, implorar el auxilio del Obispo pidiendo libertad; y que deue el Obispo, constandole dello, compeler con censuras, y todo rigor de Derecho al señor, a que conceda libertad a la esclava, por auer usado mal della. Y una glosa celebre de la ley citada aun dize, que todos los Doctores han entendido siempre, que por la dicha ley puede el Obispo por si, dar la libertad a la esclava. Ita ille, cui ego addo Fagundez de Just. lib. 2. c. 6. n. 1. Molinam tom. 1. tract. 2. disp. 3. §. Tullench. in Decal. tom. 1. lib. 5. c. 2. dub. 6. n. 2. Et recte hanc doctrinam cum Domino meo Eminentissimo Cardin. de Lugo de iust. tom. 1. disp. 6. sect. 4. n. 30. puto extendendam esse ad masculum, etiam seruum, si dominus ad turpia compelleret.

2. Sed pone seruum a domini sui seruitute se subtraxisse, quia vel a domino incitabatur ad peccandum, & rogatus desistere nolebat, vel quia inhumaniter tractabatur, in quibus casibus seruis fugam absque peccato licere omnes Doctores docent; quaeritur, an ea, que hic seruus post fugam acquirit, domino acquiritur? & Respondetur affirmatiue, nam verè adhuc illius domini seruus est, & cessantibus huius causis ad eum reuerti tenetur; quia solum ad euitandum animæ, vel corporis notabile periculum fuga licet, suo autem domino dominus ideo spolians non erit, nisi forte tanta esset domini inhumanitas, vt merito seruus libertatem acquireret, cuiusmodi est illa, de qua loquitur text. in l. unica, §. sed scimus, Cod. de latina libert. tollend. vbi si dominus ad serui languidi curam ipse sufficeret, & ad xenodochium mitteret, libertatem seruus acquireret, & succedere ei talis dominus minime posset. Et hæc omnia docet noster Megala, in par. 2. lib. 2. c. 19. quest. 3. n. 33. Sed limitanda venit eius doctrina in casibus, in quibus serui dominium acquirere possunt, vt supra visum est.

RESOL. XVIII.

An si Dominus consentiat in matrimonium serui persona libera ignorante, seruus acquirat libertatem?

Idem dicendum est, si Dominus ancillam in vxorem tradat, homini libero seruitutis non ignaro, si tamen Dominus dotis instrumentum ancilla conficiat. Ex part. 7. tract. 7. Ref. 14.

§. 1. **R**espondeo quòd si persona libera matrimonium contrahat cum serua ignorans seruitutem, domino vel tradente, vel certe sciente, & non detegente seruitutem, eo ipso serua persona fit libera ex Auth. de nuptiis, §. si vero ab initio, & est communis Doctorum. Idem est, si dominus ancillam in vxorem tradat homini libero seruitutis non ignaro, sed tamen dominus dotis instrumentum ancilla conficiat: ex l. unica, §. sed & si quis homini, iuncta Auth. ad hoc, C. de latina libertate tollenda. Et hæc omnia docet Machadus 1. 2. lib. 6. part. 7. tr. 1. 3. docum. 9. n. 6. Eminentissimi

mus Cardinalis Lugo de iust. tom. 1. disp. 6. sect. 4. Hurtad. de iust. disp. 1. diff. 22. & alii.

2. Non desinam tamen hic adnotare quòd Rebelius 9. 13. n. 6. dicit, quòd in foro interno dominus non teneretur ad dandam libertatem, quando per ignorantiam inuincibilem, & sine animo decipiendi in casibus prædictis ita se gereret, vt non intenderet vilo modo ancilla libertatem dare.

RESOL. XIX.

An seruus possit adoptari, & adoptatus an acquirat libertatem?

Et cum Dominus actis interuenientibus, seruum filium suum nominat, an seruus acquirat libertatem? Ex part. 7. tr. 7. Ref. 15.

§. 1. **I**ustinianus Imperator in Inst. lib. 3. tit. de Adoptionibus, §. ult. sic respondet. Apud Catos bene scriptum refert antiquitas, seruos si a domino adoptati sint, ex hoc ipso posse liberari. Vnde & nos extendit, in nostra constitutione etiam eum seruum, qui a domino actis interuenientibus filium suum nominauerit, liberum esse constituiimus: licet hoc ad ius filij acceptandum ei non sufficiat. Ita Imperator. In quibus verbis explicatur duo manumissionis modi. Primò, quòd seruis conditionis homo, si a domino suo adoptatus, hoc ipso etiam sine alia manumissione liber confectum efficiatur. Secundo, cum dominus actis interuenientibus seruum filium suum nominat. Prior species libertatem quidem, sed non ius filij seruo tribuit: eo quòd seruus adoptati a domino proprie vò possit, vt innotat leg. ult. ff. de stat. hom. & leg. ult. ff. de iur. v. velen. h. n. 3. Borholt. Giphanius, & Hottomanus Emendat. 2. Idè autem per adoptionem illam libertas populus, sine præcedente aliqua manumissione, seruo collata intelligitur: tum quia aliàs adoptio illa hæc nullum prorsus effectum habet, tum quia specie differet potestates, patria scilicet, & dominica, tum ò censetur, aut coherere non possunt: nempe vt aliquis & veri filij familiaris, & veri serui vice fungatur. Vulticius lib. 2. & Mynsinger. n. 2. Altera species simili ratione notanda, quòd nimirum etiam nominatione filij libertas conferatur, ne aliquis planè inutiliter illam factam quis estimet, cum ad ius filij, sine (vbi loquuntur) filiationis ea minime proficit, l. unica, §. similiq. modo 10. C. de latina libertate tollenda. Vnde vulgatum axtiana libere, si id, quod ago, non valet, vt ago: valeat tamen, vt valere potest: de quo, post Accursium hic & DD. videtur Alciat. l. 1. par. ad c. 6. & Salomonius in leg. Gallus, §. quidam rectè ff. de lib. & posth. Item illud in ambiguis eam capiendam interpretationem, que facit, vt actus valeat potius, quam pereat. l. querens 12. §. 1. vbi est, 2. ff. de reb. dub. l. cogi. 16. in fine princ. ff. de Senatuse. Trib. l. in obscura, 179. ff. de reg. iur.

2. Sed circa supradicta Eminentissimi Card. de Lugo de Inst. tom. 1. disp. 6. sect. 4. n. 36. acutè, & doctè doctus, & ait: cum filiatione naturalis fortior multò sit, quam filiatione adoptiua; quo modo seruus per adoptionem eo ipso fiat liber; cum tamen ipsi filij naturales ex propria ancilla suscepti non fiant iure ipso liberi, sed potè sint manere, & de facto maneat serui, nisi patet expressè, vel tacitè libertate donauerit.

3. Sed ad hoc respondet filiationem naturalem potè etiam, & legitimam afferentem secum ius ad hereditatem paternam, & ad patris honores, maiorè quidem vim habere, & magis intuscam, quàm adoptionem, quæ minus intrinsecè filio adoptiuo conuenit; filiationem tamen naturalem illegitimam, seu quæ non tale ius ad hereditatem & alia emolumenta afferat, non habere tantam vim. Ratio autem est, quia filio